

KINH TẾ - XÃ HỘI**NGUYÊN NHÂN GIA TĂNG THÂM HỤT THƯƠNG MẠI HIỆN NAY CỦA MỸ**

Phạm Thị Hiếu*

Tóm tắt: *Thâm hụt thương mại hàng hóa và dịch vụ của Mỹ với phần còn lại của thế giới đã vượt mức 600 tỷ USD trong 2018, tăng hơn 100 tỷ USD so với năm trước đó thay vì giảm xuống như mong muốn của Tổng thống Donald Trump. Mặc dù chính quyền của Tổng thống Donald Trump đã đề ra nhiều biện pháp nhằm giảm thâm hụt thương mại, tuy nhiên trong 2 năm vừa qua, tình trạng thâm hụt thương mại của Mỹ vẫn tiếp tục gia tăng, thậm chí mức tăng còn nhiều hơn những năm trước. Trên cơ sở phân tích quan điểm và những biện pháp giảm thâm hụt thương mại đã được thực hiện bởi chính quyền Trump, bài viết đưa ra một số nhận định về nguyên nhân dẫn đến thực trạng thâm hụt thương mại hiện nay của nền kinh tế Mỹ.*

Từ khóa: Mỹ, chính quyền Trump, nguyên nhân, thâm hụt thương mại

1. Quan điểm của chính quyền Trump về thâm hụt thương mại

Kể từ chiến dịch tranh cử Tổng thống Mỹ năm 2016, thương mại đã được coi là một trong những mối quan tâm chính của ứng cử viên đảng Cộng hòa Donald Trump. Ông cho rằng, thâm hụt thương mại là điều khó có thể chấp nhận và giảm thâm hụt thương mại là một trong những mục tiêu cần được đặt lên hàng đầu trong chính sách thương mại. Lập luận của ông Trump là khi nước Mỹ chịu thâm hụt thương mại với quốc gia nào đó, thì đơn giản chỉ cần áp thuế cao để chặn lại, thế là thắng lợi. Qua đó, doanh nghiệp nội địa của Mỹ sẽ bớt chịu áp lực cạnh tranh hơn, và sẽ mở rộng sản xuất, tạo nhiều việc làm cho người Mỹ.

Trump đổ lỗi cho các hiệp định thương mại tự do khu vực và chính sách thương mại “không công bằng” của Trung Quốc là nguyên nhân gây ra tình trạng thâm hụt thương mại khổng lồ của Mỹ.

Trong thời gian tranh cử, ông Trump đã đặt mục tiêu giảm thâm hụt thương mại bằng cách đàm phán lại, thậm chí hủy bỏ các hiệp định tự do thương mại đã ký kết mà ông cho rằng phần thiệt thòi thuộc về các doanh nghiệp và người lao động Mỹ. Ông tuyên bố hủy bỏ ngay lập tức Hiệp định Đối tác xuyên Thái Bình Dương (TPP), dọa sẽ hủy bỏ Hiệp định Thương mại Tự do Bắc Mỹ (NAFTA, gồm Canada, Mỹ và Mexico) đã thực thi từ năm 1994. Ông cũng nhiều lần đe dọa sẽ áp thuế trừng phạt

với mức 45% lên hàng hóa nhập khẩu từ Trung Quốc, áp thuế điều chỉnh ở biên giới đối với hàng hóa nhập khẩu bất chấp sự phản đối của các tập đoàn kinh doanh như Walmart và các hiệp hội người tiêu dùng...

Quan điểm của Donald Trump dựa trên học thuyết kinh tế của chủ nghĩa trọng thương cho rằng, thương mại như là một trò chơi với tổng số bằng không, nghĩa là một quốc gia có thể được lợi thông qua xuất khẩu nhưng sẽ mất đi nếu nó phải nhập khẩu nhiều hơn. Do đó, việc khuyến khích xuất khẩu và hạn chế nhập khẩu là những công cụ tuyệt vời để làm giàu cho mọi quốc gia.

Ngay từ khi nhậm chức, Tổng thống Mỹ Donald Trump đã luôn đề cập đến tình trạng nhập siêu có xu hướng gia tăng, nguyên do là sản xuất và xuất khẩu của Mỹ ngày càng giảm, trong khi nhập khẩu lại tăng. Cùng với đó là tình trạng thất nghiệp ở các ngành công nghiệp chế tạo, khai khoáng, sản xuất hàng tiêu dùng. Ông cho rằng nguyên nhân của tình trạng này là do các hiệp định thương mại tự do mà Mỹ đã ký kết và tình trạng cạnh tranh không công bằng của một số quốc gia.

Chính vì vậy, trong chuyến công du đầu tiên sang châu Âu, ông Trump đã đề cập đến chuyện nước Đức liên tục xuất siêu vào Mỹ; hay như trong cuộc hội đàm với Tổng thống Hàn Quốc Moon Jae-in tại Nhà Trắng ngày 30/6/2017, ông Trump đã công khai than phiền tình trạng xuất siêu của nước này và yêu cầu

phải điều chỉnh lại. Đối với Trung Quốc, ông đã chỉ đạo Bộ Thương mại Mỹ nghiên cứu áp đặt mức thuế 20% lên mặt hàng thép nhập khẩu từ Trung Quốc bất chấp ý kiến bất đồng của các bộ trưởng trong chính phủ cũng như các nhà sản xuất xe hơi, máy bay, tàu biển của Mỹ. Đối với Hiệp định Tự do Thương mại Bắc Mỹ (NAFTA) giữa Mỹ, Canada và Mexico, Tổng thống Donald Trump luôn coi là hiệp định lỗi tệ nhất từ trước đến nay. Ông Trump đổ lỗi NAFTA đã cướp đi việc làm của ngành sản xuất Mỹ. Do đó, ông đã yêu cầu Bộ Thương mại Mỹ sớm tiến hành đàm phán lại với Canada và Mexico.

Như vậy có thể thấy, giảm mức thâm hụt thương mại là một mục tiêu quan trọng của Chính quyền Trump. Mục tiêu này luôn thống nhất với những tuyên bố về "nước Mỹ trên hết" cũng như những quan điểm về thâm hụt thương mại được ông Trump lặp đi lặp lại trong quá trình vận động tranh cử từ năm 2016.

2. Một số biện pháp giảm thâm hụt ban đầu

Nhằm đạt mục tiêu về giảm thâm hụt thương mại, Chính quyền Donald Trump đã thực thi một số biện pháp sau.

Các biện pháp tăng thuế nhập khẩu:

Đối với pin mặt trời và máy giặt dân dụng. Ngày 23/1/2018, Mỹ đã áp thuế 30% đối với tám pin mặt trời nhập khẩu. Thuế suất ban đầu đối với tám pin mặt trời nhập khẩu vào thị trường Mỹ là 30%, sau đó sẽ giảm dần xuống 15%

trong vòng 4 năm¹. Đồng thời, chính quyền Mỹ cũng đánh thuế nhập khẩu đối với máy giặt dân dụng với mức thuế 20% cho 1,2 triệu máy giặt nhập khẩu đầu tiên và 50% cho các máy giặt nhập khẩu tiếp theo².

Việc đánh thuế đối với máy giặt và pin mặt trời dựa trên cơ sở các cuộc điều tra của Ủy ban Thương mại quốc tế Mỹ (United States International Trade Commission - USITC) được phát động từ giữa năm 2017 theo Mục 301 Luật Thương mại Mỹ 1974 và Mục 232 Luật Thương mại Mỹ mở rộng 1962³. Tập đoàn Whirlpool của Mỹ đã đệ đơn kiện lên ITC cáo buộc, máy giặt nhập khẩu vào thị trường Mỹ đã tăng gấp đôi trong giai đoạn 2012-2016 từ 1,6 triệu lên 3,21 triệu chiếc⁴. Còn Tập đoàn Whirlpool của Mỹ cáo buộc việc tẩm pin năng lượng mặt trời nhập khẩu vào thị trường Mỹ trong thời gian qua đã chiếm lĩnh thị phần đáng kể của các nhà sản xuất trong nước. Máy giặt nhập khẩu và pin nhập khẩu đã làm cho các nhà sản xuất trong nước rơi vào tình trạng khó khăn.

Đối với nhôm và thép: Theo đánh giá của Bộ Thương mại Mỹ, một trong số những mặt hàng được xem là lĩnh vực quan trọng nhất mà Mỹ nhập khẩu là các sản phẩm nhôm, thép. Do đó, Bộ Thương mại Mỹ đã hỏi thúc Tổng thống Donald Trump áp đặt mức thuế cao hoặc hạn ngạch đối với sản phẩm nhôm, thép nhập khẩu. Lý do được đưa ra là các sản phẩm nhập khẩu này "đe dọa an ninh quốc gia Mỹ".

Ngày 8/3/2018, Tổng thống Mỹ Donald Trump tuyên bố sẽ tăng thuế nhập khẩu đối với hai mặt hàng chiến lược là thép và nhôm, theo Mục 232 của Luật Thương mại Mở rộng 1962: Thuế nhập khẩu tăng 25% đối với thép và tăng 10% đối với nhôm. Một điểm đáng lưu ý là Trung Quốc không nằm trong danh sách những nước xuất khẩu nhiều thép vào Mỹ, nhưng lại là quốc gia sản xuất thép lớn nhất thế giới. Phía Mỹ cho rằng thép của Trung Quốc đã qua nước thứ ba trước khi tới Mỹ.

Đàm phán lại các Hiệp định thương mại khu vực và song phương

Thay thế NAFTA bằng USMCA: Đồng thời với việc rút khỏi TPP, Tổng thống Donald Trump cũng ký sắc lệnh về việc đàm phán lại NAFTA - là hiệp định thương mại tự do giữa ba quốc gia lớn nhất ở khu vực Bắc Mỹ là Mỹ, Canada và Mexico. Trước đó, ông Trump cho rằng, NAFTA là một thỏa thuận thương mại tồi tệ đối với nền kinh tế Mỹ, là một trong những tác nhân gây ra mức thâm hụt thương mại khổng lồ của Mỹ và lấy đi nhiều việc làm của người lao động Mỹ trong những năm qua⁵.

Sau khi chính quyền Mỹ đề nghị đàm phán lại NAFTA, ngày 30/11/2018, các nhà lãnh đạo Mỹ, Mexico và Canada đã chính thức ký Hiệp định thương mại Mỹ - Mexico - Canada, viết tắt là USMCA, thay thế cho NAFTA.

USMCA vẫn giữ lại những nội dung cơ bản của NAFTA. Tuy nhiên, so với NAFTA, USMCA sẽ có sự thay đổi

đối với lĩnh vực ô tô, mở cửa thị trường bơ sữa, các chính sách về tiêu chuẩn môi trường và lao động, quyền sở hữu trí tuệ và một số điều khoản về thương mại điện tử, giải quyết tranh chấp.

Trong lĩnh vực sản xuất ô tô, thỏa thuận này giúp Canada và Mexico tránh bị đánh thuế nhập khẩu ô tô nếu như hai nước này xuất khẩu dưới 2,6 triệu ô tô mỗi năm. Thỏa thuận mới này yêu cầu để được miễn thuế, 75% giá trị của ô tô phải được sản xuất trong khu vực NAFTA thay vì 62,5% như trước đây. Đồng thời, thỏa thuận này sửa đổi các quy định về lao động, trong đó yêu cầu 30% công việc trong các công đoạn sản xuất ô tô phải được thực hiện bởi những người lao động có mức tiền công ít nhất 16 USD/giờ, kể từ năm 2020 và tỷ lệ này sẽ là 40% vào năm 2023⁶.

USMCA sẽ mở ra cơ hội cho người nông dân Mỹ trong việc tiếp cận thị trường bơ sữa Canada. Ngoài ra, USMCA cũng điều chỉnh một số nội dung liên quan đến lĩnh vực kỹ thuật số, bảo vệ bản quyền sở hữu trí tuệ, giải quyết tranh chấp, các điều kiện về môi trường và lao động, các loại thuế quan khác⁷. Hiệp định mới này sẽ miễn thuế 3,6% trong tổng giá trị thị trường bơ sữa đối với các nhà sản xuất và nông dân Mỹ, so với 3,25% theo quy định của Hiệp định Đối tác toàn diện và Tiến bộ xuyên Thái Bình dương (CPTPP)⁸. Đổi lại, Mỹ sẽ cho phép các sản phẩm từ đậu phộng và bơ sữa của Canada vào thị trường Mỹ nhiều hơn

Đặc biệt, với USMCA, vấn đề thuế sẽ được xem xét thỏa thuận riêng. USMCA về cơ bản sẽ loại bỏ các loại thuế trả đũa mà các quốc gia thành viên của hiệp định này áp đặt đối với nhau.

Vì vậy, hiệp định thương mại ba bên này được kỳ vọng sẽ đẩy mạnh tăng trưởng kinh tế ở Bắc Mỹ, tạo điều kiện cho người lao động về cơ hội việc làm và mức lương tốt hơn, giúp tăng mức sống của người dân ở cả ba quốc gia thành viên, giúp Mỹ giảm áp lực thâm hụt thương mại hàng hóa và duy trì ổn định kinh tế, chính trị trong khu vực, ngăn cản sự tăng cường tiếp cận thị trường Bắc Mỹ của hàng hóa từ Trung Quốc.

Hiệp định Thương mại Tự do Mỹ - Hàn Quốc: Kể từ sau khi hiệp định thương mại tự do Mỹ - Hàn Quốc dưới thời Tổng thống Obama được ký kết vào năm 2012, quy mô thâm hụt thương mại của Mỹ với Hàn Quốc đã tăng hơn gấp hai lần, từ 13,2 tỷ USD năm 2011 lên 27,6 tỷ USD năm 2016⁹. Phía Mỹ cho rằng, nguyên nhân dẫn đến thâm hụt thương mại giữa Mỹ và Hàn Quốc là do Chính phủ Hàn Quốc đã dựng lên nhiều hàng rào phi thuế quan, chẳng hạn như các tiêu chuẩn về khí thải và an toàn đối với mặt hàng nhập khẩu ô tô.

Dưới sức ép của Mỹ và với sự nhượng bộ của Chính phủ Hàn Quốc, tháng 9/2018, hai quốc gia đã ký kết Hiệp định Thương mại Tự do Mỹ - Hàn Quốc sửa đổi (KORUS)¹⁰. Đây có thể coi là thắng lợi đầu tiên trong đàm phán FTA song phương của Chính quyền Trump.

Hiệp định thương mại sửa đổi giữa Mỹ và Hàn Quốc trước hết sẽ kéo dài thời gian áp thuế đối với xe bán tải nhập khẩu từ Hàn Quốc trong 20 năm nữa, đến năm 2041, nâng hạn mức nhập khẩu ô tô từ Mỹ không phải tuân thủ các quy định trong nước nhằm tạo điều kiện mở cửa thị trường tiêu thụ của Hàn Quốc cho các nhà sản xuất ô tô của Mỹ. Đồng thời, Chính phủ Hàn Quốc cũng sẽ nới lỏng hơn các tiêu chuẩn về khí thải đối với ô tô nhập khẩu trong giai đoạn 2021-2025, đơn giản hóa các quy định về môi trường kinh doanh đối với ô tô nhập khẩu từ Mỹ. Theo Hiệp định sửa đổi, Hàn Quốc chấp thuận tăng gấp đôi số lượng xuất khẩu ô tô của Mỹ vào thị trường Hàn Quốc lên mức 50.000 xe đối với mỗi nhà sản xuất hàng năm và áp dụng các tiêu chuẩn an toàn của Mỹ thay cho các tiêu chuẩn an toàn của Hàn Quốc như hiệp định KORUS trước đây. Bên cạnh đó, Hàn Quốc sẽ công nhận các tiêu chuẩn của Mỹ đối với phụ tùng ô tô cần thiết để dùng cho ô tô được sản xuất tại Mỹ. Thông qua việc hài hòa các tiêu chuẩn đối với chất lượng và an toàn của ô tô xuất khẩu, KORUS sửa đổi có thể giúp Mỹ đẩy mạnh xuất khẩu ô tô sang thị trường Hàn Quốc, giảm áp lực thâm hụt thương mại trong lĩnh vực ô tô.

Trong lĩnh vực dược phẩm, Hàn Quốc sẽ điều chỉnh chính sách định giá cao đối với các loại dược phẩm nhập khẩu từ nước ngoài để đảm bảo sự công bằng không phân biệt đối xử với các loại dược phẩm nhập khẩu từ Mỹ. Ngoài ra,

hai bên cũng điều chỉnh các quy định về giải quyết tranh chấp để đảm bảo tính công bằng và minh bạch trong các vụ kiện thương mại¹¹.

Cùng với tuyên bố chung về việc đạt được thỏa thuận sửa đổi KORUS, Mỹ và Hàn Quốc đã đồng ý về điều kiện để Hàn Quốc được hưởng miễn trừ thuế nhập khẩu thép 25% theo Mục 232 Luật Thương mại Mỹ mở rộng năm 1962. Theo đó, xuất khẩu thép của Hàn Quốc vào thị trường Mỹ sẽ phải chịu một mức hạn ngạch tương đương với 70% lượng nhập khẩu sản phẩm thép trung bình hàng năm của giai đoạn 2015-2017¹². Với điều kiện này, Hàn Quốc có thể được miễn trừ thuế nhập khẩu thép của Mỹ, song vẫn có thể đạt mục tiêu giảm nhập khẩu thép của Hàn Quốc sang Mỹ.

Hiệp định Thương mại Tự do Mỹ - Nhật Bản (USJTA). Nhật Bản là quốc gia có quy mô kinh tế lớn thứ ba thế giới và đứng thứ ba trong số các quốc gia mà Mỹ nhập siêu nhiều nhất. Sự mất cân bằng thương mại của Mỹ với Nhật Bản ngày càng tăng, đặc biệt là trong lĩnh vực ô tô, là nguyên nhân khiến ông Trump cho rằng các ngành công nghiệp của Nhật Bản đã lấy đi nhiều việc làm của người lao động Mỹ và cho rằng các tiêu chuẩn về môi trường, tiêu chuẩn kỹ thuật khắt khe của Chính phủ Nhật Bản đã tạo ra những rào cản về thương mại đối với ô tô và phụ tùng ô tô của Nhật Bản. Chính phủ Mỹ đã tiến hành điều tra và đe dọa đánh thuế với ô tô nhập khẩu từ Nhật Bản.

Trước sức ép của Mỹ về việc giảm thâm hụt thương mại hàng hóa, đặc biệt là thâm hụt hàng hóa trong lĩnh vực ô tô và việc Mỹ đe dọa đánh thuế nhập khẩu đối với ô tô, ngày 27/9/2018, Nhật Bản đã phải nhượng bộ và đồng ý đàm phán song phương với Mỹ¹³

Ngày 21/12/2018, Mỹ đã đưa ra mục tiêu đàm phán của Hiệp định USJTA là giải quyết cả hàng rào thuế quan và phi thuế quan để đạt được thương mại công bằng và cân bằng hơn giữa hai nước. Mỹ cho rằng, sẽ bảo đảm quyền miễn thuế đối với các sản phẩm dệt may của Mỹ và tìm cách cải thiện cơ hội cạnh tranh xuất khẩu các sản phẩm dệt may của Mỹ, trong khi tính đến sự nhạy cảm hàng nhập khẩu của Mỹ trong quá trình đàm phán¹⁴. Hiện nay, Hiệp định đang trong giai đoạn đàm phán và chưa kết thúc. Nếu Hiệp định này được ký kết, thâm hụt thương mại hàng hóa trong lĩnh vực ô tô và hàng dệt may của Mỹ đối với Nhật Bản được thu hẹp.

Hiệp định Thương mại Tự do Mỹ - EU. Hiệp định đối tác thương mại và đầu tư xuyên Đại Tây Dương (TTIP) giữa Mỹ và EU đã được đàm phán dưới thời Tổng thống Obama, song thỏa thuận này đã đi vào bế tắc do những bất đồng quan điểm giữa hai bên. Sau khi Tổng thống Donald Trump lên nhậm chức, ông thể hiện cách tiếp cận song phương đối với thương mại khá rõ ràng thông qua mong muốn đàm phán các FTA với từng nước thành viên EU, tuy nhiên theo quy định của EU thì điều này

là không thể, vì vậy Hoa Kỳ đã đề xuất đàm phán FTA với EU. Ngoài ra, Mỹ cũng cho thấy mong muốn đàm phán FTA với Vương quốc Anh sau khi quốc gia này rời khỏi Brexit.

Đàm phán thương mại với Trung Quốc

Từ năm 2011, thâm hụt thương mại Mỹ - Trung luôn duy trì ở mức trên 300 tỷ USD và có xu hướng nghiêm trọng hơn qua từng năm. Theo báo cáo của Cơ quan Thống kê Trung ương Mỹ, thâm hụt thương mại của Mỹ đối với Trung Quốc đạt 375 tỷ USD trong năm 2017. Con số trên xuất phát từ giá trị hàng hóa không lồ Trung Quốc xuất khẩu vào Mỹ. Chính vì vậy, các cuộc điều tra vi phạm thương mại và áp đặt thuế đối với hàng hóa nhập khẩu chủ yếu nhằm vào Trung Quốc, đối tác có thâm hụt thương mại lớn nhất với Mỹ trong nhiều năm qua.

Ngày 22/3/2018, Chính quyền Trump tuyên bố đánh thuế đối với 50 tỷ USD hàng hóa xuất khẩu của Trung Quốc vào thị trường Mỹ¹⁵. Mỹ ban hành lệnh cấm nhập khẩu đối với công ty viễn thông ZTE của Trung Quốc sau khi phát hiện công ty này bán hàng hóa bao gồm công nghệ của Mỹ cho Iran và ZTE đã phải trả cho Mỹ mức tiền phạt hàng tỷ đô la¹⁶. Ngày 6/7/2018, Chính phủ Mỹ quyết định đánh thuế 25% đối với hàng hóa nhập khẩu của Trung Quốc trị giá 34 tỷ USD. Ngày 17/9/2018, Mỹ quyết định áp thuế bổ sung 10% lên các mặt hàng nhập khẩu của Trung Quốc vào thị trường Mỹ trị giá 200 tỷ USD mỗi năm,

mức thuế bổ sung sẽ tăng lên 25% sau ngày 1/1/2019¹⁷ Tuy nhiên, đến ngày 1/12/2018, chính quyền Mỹ và Trung Quốc đã đạt được thỏa thuận đình chiến thương mại trong thời hạn 90 ngày. Ngày 7/1/2019, các quan chức Mỹ và Trung Quốc đã quyết định ngồi vào bàn đàm phán để thương lượng về các vấn đề thương mại Mỹ - Trung Quốc trước thời gian đình chiến kết thúc và dự kiến sẽ có cuộc gặp giữa hai nước vào cuối tháng 3 năm 2019. Các vấn đề được đưa ra thảo luận bao gồm: tài sản trí tuệ, Hwawei và công nghệ 5G, chiến lược "Made in China 2025" của Trung Quốc, năng lượng, hàng hóa nhập khẩu, thuế quan đối với ô tô, quyền tiếp cận thị trường cho các ngành hàng¹⁸

3. Một số nguyên nhân làm gia tăng thâm hụt thương mại

Mặc dù, mục tiêu cắt giảm thâm hụt thương mại đã được Chính quyền Donald Trump đặt lên hàng đầu trong việc hoạch định chính sách thương mại và đã triển khai ngay hàng loạt các biện pháp nhằm khắc phục tình trạng này. Tuy nhiên, thâm hụt thương mại của Mỹ không những không giảm mà vẫn tiếp tục tăng trong năm 2017 và 2018.

Các biện pháp gây sức ép về tỷ giá hối đoái và các biện pháp thuế quan của Chính quyền Donald Trump dường như không có tác dụng đối với Trung Quốc, khi thâm hụt thương mại của Mỹ với Trung Quốc, đã tăng từ 345 tỷ USD năm 2016 lên 375,58 tỷ USD năm 2017 và

tăng mạnh lên 419,16 tỷ USD trong năm 2018. Bất chấp những nỗ lực nhằm giảm thâm hụt thương mại thông qua mở cửa thị trường Bắc Mỹ, thâm hụt thương mại của Mỹ với Mexico và Canada tiếp tục gia tăng. Thâm hụt thương mại của Mỹ với Canada từ 11,05 tỷ USD năm 2016 tăng lên 17,05 tỷ USD năm 2017 và tiếp tục tăng lên 19,75 tỷ USD năm 2018. Thâm hụt thương mại của Mỹ với Mexico cũng tăng từ 63,87 tỷ USD năm 2016 lên 70,95 tỷ USD năm 2017 và tiếp tục tăng lên 81,52 năm 2018. Tuy nhiên, thâm hụt thương mại của Mỹ với hai quốc gia đồng minh ở châu Á là Hàn Quốc và Nhật Bản lại có xu hướng giảm xuống. Với những nỗ lực mở cửa thị trường ô tô của Hàn Quốc và sức ép giảm thâm hụt thương mại với Nhật Bản, thâm hụt thương mại của Mỹ với Hàn Quốc giảm từ 27,58 tỷ USD năm 2016 xuống còn 23,12 tỷ USD năm 2017 và 17,95 tỷ USD năm 2018. Thâm hụt thương mại của Mỹ với Nhật Bản giảm nhẹ từ 68,80 tỷ USD năm 2016 xuống còn 67,63 tỷ USD năm 2018¹⁹

Như vậy, có thể thấy mặc dù đã thực thi các biện pháp mạnh mẽ nhằm cắt giảm thâm hụt thương mại, nhưng hai năm vừa qua, chính quyền của Tổng thống Donald Trump đã không đạt được mục tiêu này. Hiệp định USMCA được kỳ vọng nhất cũng đã không làm giảm được thâm hụt thương mại với Canada và Mexico, thậm chí còn có xu hướng gia tăng. Thực trạng này có thể là do một số nguyên nhân chủ yếu sau:

Thứ nhất, nguyên nhân cơ bản mang tính dài hạn phía sau thâm hụt thương mại dai dẳng ở Mỹ chính là tỷ lệ tiết kiệm thấp của Mỹ so với thế giới và sức hấp dẫn của nước Mỹ với tư cách một điểm đến để đầu tư - một phần xuất phát từ vai trò của đồng đô la Mỹ là đồng tiền dự trữ thế giới. Vai trò này đã khiến đồng đô la Mỹ có xu hướng mạnh lên so với các đồng tiền khác, dẫn tới giảm chi phí hàng hóa nhập khẩu vào Mỹ và tăng giá hàng hóa Mỹ xuất khẩu ra nước ngoài, khiến thâm hụt thương mại Mỹ gia tăng. Do vậy, các biện pháp triển khai chính sách thương mại của Chính quyền Trump dù có thực thi đi chăng nữa thì cũng chưa thể thu hẹp được thâm hụt thương mại của nước này trong ngắn hạn.

Thứ hai, mặc dù các biện pháp triển khai chính sách trên của Chính quyền Trump tập trung vào những đối tác và lĩnh vực mà Mỹ đang có thâm hụt thương mại lớn nhất, nhưng quan điểm của Trump dựa trên cơ sở thương mại công bằng, tức là Mỹ đòi hỏi các quốc gia khác mở cửa cho hàng xuất khẩu của Mỹ, thì ngược lại các nước khác cũng đòi Mỹ cũng phải mở cửa cho hàng xuất khẩu của họ. Mặt khác, bản chất của thâm hụt thương mại của Mỹ là do thâm hụt thương mại hàng hóa. Theo lý thuyết lợi thế so sánh trong sản xuất hàng hóa, những hàng hóa đang được nhập khẩu vào Mỹ là những hàng hóa nước này không có lợi thế sản xuất. Do đó, xu hướng nhập khẩu hàng hóa vẫn tăng nếu nhu cầu trong nước không giảm.

Thứ ba, do việc triển khai các biện pháp nhằm cắt giảm thâm hụt thương mại của Chính quyền Donald Trump mới bắt đầu có hiệu lực từ giữa năm 2018. Do tính hiệu quả của chính sách thường có độ trễ nhất định, vì vậy, những biện pháp này khó có thể tác động ngay đối với cán cân thương mại của Mỹ trong hai năm vừa qua.

Thứ tư, chính sách thương mại của chính quyền Trump cũng được cho là nguyên nhân làm gia tăng thâm hụt thương mại Mỹ trong 2018. Thuế quan mà Mỹ dọa áp và sau đó là áp thật lên hàng hóa Trung Quốc đã khiến các nhà nhập khẩu Mỹ đẩy nhanh việc nhận hàng từ đối tác Trung Quốc trước khi việc áp thuế được triển khai. Bên cạnh đó, thuế quan mà Trung Quốc áp lên hàng Mỹ để trả đũa đã khiến xuất khẩu nhiều mặt hàng nông sản Mỹ, đặc biệt là đậu tương, sụt giảm mạnh. Ngoài ra, chính sách thương mại cứng rắn của ông Trump đã gây lo ngại ở Trung Quốc và các nước châu Âu, khiến các nền kinh tế này giảm tốc, kéo theo nhu cầu đối với hàng hóa Mỹ.

Thứ năm, một nguyên nhân nữa khiến thâm hụt thương mại Mỹ tăng lên trong hai năm qua là do chính sách nới lỏng tài khóa thông qua chương trình giảm thuế của Chính quyền Trump, điều này đã khuyến khích chi tiêu ở Mỹ. Các gia đình sẽ tăng tiêu thụ các sản phẩm tiêu dùng và doanh nghiệp tăng tiêu thụ sản phẩm đầu tư. Bên cạnh đó, việc nới lỏng điều tiết đối với hoạt động kinh doanh

cũng kích thích chi tiêu đầu tư. Vì thâm hụt thương mại là do chi tiêu vượt quá sản xuất, nên chi tiêu tăng sẽ dẫn đến thâm hụt thương mại lớn hơn. Thực tế là nền kinh tế Mỹ đã tăng trưởng mạnh lên nhờ chính sách này khiến đồng đô la Mỹ tăng giá, làm tăng nhập khẩu và giảm xuất khẩu.

Thứ sáu, việc Cục Dự trữ Liên bang Mỹ (Fed) buộc phải tăng lãi suất để kiểm soát tỷ lệ lạm phát đã thu hút dòng vốn từ nước ngoài đổ vào Mỹ và khiến đồng đô la lên giá. Những thay đổi trong tỷ giá hối đoái cũng giải thích mối quan hệ giữa chi tiêu và thâm hụt thương mại. Đồng đô la mạnh hơn sẽ khiến hàng hóa của Mỹ xuất khẩu sang nước ngoài đắt hơn và hàng hóa nước ngoài nhập khẩu vào Mỹ rẻ hơn. Chính Tổng thống Donald Trump đã đổ lỗi cho Fed khi cho rằng việc Fed nâng lãi suất khiến đồng đô la Mỹ mạnh lên đã làm suy yếu vị thế của ông trong chiến tranh thương mại và cản trở tăng trưởng kinh tế Mỹ.

Kết luận:

Theo lý thuyết kinh tế của Tổng thống Donald Trump, thâm hụt thương mại khiến Mỹ trở thành kẻ thua cuộc trong thương mại quốc tế, vì vậy mục tiêu của ông là giảm thâm hụt thương mại thông qua các biện pháp “cụ thể” như là: tái đàm phán hiệp định thương mại tự do, áp thuế quan lên thép và nhôm, và đe dọa và áp thuế nhập khẩu vào hàng tỷ đô la hàng hóa Trung Quốc. Tuy nhiên, những biện pháp này

đường như có hiệu quả không đáng kể với việc giảm thâm hụt thương mại hiện nay.

Từ khi còn tranh cử Tổng thống Mỹ, ông Trump luôn chỉ trích mức thâm hụt thương mại khổng lồ của Mỹ và cố gắng tìm biện pháp để giảm mức thâm hụt này xuống. Tuy nhiên, thâm hụt thương mại giảm chưa chắc đồng nghĩa với một nền kinh tế tốt. Một ví dụ điển hình là thâm hụt thương mại Mỹ giảm mạnh chưa từng thấy vào năm 2009, với mức giảm hơn 300 tỷ USD trong vòng một năm, và đó là kết quả của suy thoái kinh tế gây sụt giảm nhu cầu của nước Mỹ đối với hàng hóa nhập khẩu. Ngoài ra, thâm hụt thương mại thực ra không có liên quan nhiều đến chính sách thương mại, mà thay vào đó liên quan nhiều hơn đến các chính sách kinh tế vĩ mô. Vì vậy, Tổng thống Trump không nhất thiết phải lựa chọn giảm thâm hụt thương mại làm mục tiêu. Đôi khi, những sáng kiến chính sách của ông sẽ đẩy tình huống theo hướng ngược lại. Những tác động từ tình trạng thâm hụt thương mại hiện nay chi nên là mối lo ngại thứ yếu ■

Chú thích:

1. Richard Gonzales (2018), *Trump Slaps Tariffs On Imported Solar Panels And Washing Machines*, NPR, truy cập ngày 20/20/2018, tại trang web <https://www.npr.org/sections/thetwo-way/2018/01/22/579848409/trump-slaps-tariffs-on-imported-solar-panels-and-washing-machines>
2. USITC (2017), *Large Residential Washers: Investigation No. TA-201-076*, United States International Trade Commission, <https://www.usitc.gov/publications/safeguards/pub4745.pdf>

3. International Trade Compliance Update (2017), *U.S. - Solar Panel Safeguard Investigation Heats Up*, truy cập ngày 20/9/2018, tại trang web <http://www.internationaltradecomplianceupdate.com/2017/08/17/us-solar-panel-safeguard-investigation-heats-up/>
4. Tori Whiting và Jay Van Andel (2017), *U.S. International Trade Commission Should Reject Whirlpool Section 201 Petition*, The Heritage Foundation
5. Kristen Walker (2018), *Trump to Sign Executive Order on Plan to Renegotiate NAFTA With Mexico, Canada*, CNBC, truy cập ngày 25/12/2018, tại trang web <https://www.cnbc.com/2017/01/23/trump-to-sign-executive-order-to-renegotiate-nafta-and-intent-to-leave-tp.html>
6. The Washington Post (2018), *U.S., Canada and Mexico just reached a sweeping new NAFTA deal. Here's what's in it*, truy cập ngày 25/10/2018, tại trang web https://www.washingtonpost.com/business/2018/10/01/us-canada-mexico-just-reached-sweeping-new-nafta-deal-heres-whats-it/?utm_term=.7426a572e82c
7. Katie Lobosco, Donna Borak và Tami Luhby (2018), *What's new in the U.S., Canada and Mexico trade deal?*, CNN Politics, truy cập ngày 30/10/2018, tại trang web <https://edition.cnn.com/2018/10/01/politics/nafta-usmca-differences/index.html>
8. Daniel Dale và Tonda Maccharles (2018), *Canada, U.S. reach new NAFTA deal*, The Star, truy cập ngày 30/11/2018, tại trang web <https://www.thestar.com/news/world/2018/09/30/canada-us-reach-nafta-deal.html>
9. United States Census Bureau (2017), *Trade in Goods with Korea, South*, truy cập ngày 30/12/2018, tại trang web <https://www.census.gov/foreign-trade/balance/c5800.html>
10. Ellen Cranley (2018), *Trump signed a revamped trade with South Korea, solidifying his first major on trade*, Business Insider, truy cập ngày 30/10/2018, tại trang web <https://www.businessinsider.com/trump-trade-agreement-south-korea-korus-2018-9>
11. Marex (2018), *U.S. and South Korea Agree Auto Trade Deal*, The Maritime Executive, truy cập tại trang web <https://www.maritime-executive.com/article/u-s-and-south-korea-agree-auto-trade-deal>
12. Song Jung-a (2018), *South Korea secures U.S. steel tariff exemption*, truy cập ngày 30/11/2018, tại trang web <https://www.ft.com/content/68659a66-30a8-11e8-b5bf-23cb17fd1498>
13. Matthew Pennington (2018), *U.S., Japan agree to negotiate a free trade agreement*, AP News, truy cập ngày 30/11/2018, tại trang web <https://www.apnews.com/386aeb73a3e24dc4b1e83af4f87572cc>
14. Shenglufashion (2019), truy cập ngày 12/03/2019, tại trang web <https://shenglufashion.com/2019/01/07/ustr-releases-negotiating-objectives-of-the-proposed-u-s-japan-free-trade-agreement-usjta/>
15. Jeremy Diamond (2018), *Trump hits China with tariffs, heightening concerns of global trade war*, CNN Politics., truy cập ngày 30/5/2018, tại trang web <https://edition.cnn.com/2018/03/22/politics/donald-trump-china-tariffs-trade-war/index.html>
16. Andrew Mayeda và Ian King (2018), *U.S. Cuts Off China's ZTE From American Tech for Seven Years*, Bloomberg, truy cập ngày 20/08/2018, tại trang web <https://www.bloomberg.com/news/articles/2018-04-16/commerce-blocks-china-s-zte-from-exporting-technology-from-u-s>
17. Office of the United States Trade Representative (2018), *USTR Finalizes Tariffs on \$200 Billion of Chinese Imports in Response to China's Unfair Trade Practices*, truy cập ngày 30/10/2018, tại trang web <https://ustr.gov/about-us/policy-offices/press-office/press-releases/2018/september/ustr-finalizes-tariffs-200>
18. An Huy (2019), *7 vấn đề quyết định thành bại đàm phán thương mại Mỹ - Trung*, VnEconomy, truy cập ngày 20/02/2019, tại trang web <http://vneconomy.vn/7-van-de-quyet-dinh-thanh-bai-dam-phan-thuong-mai-my-trung-2019010709021175.htm>
19. United States (2019), *U.S. Trade in Goods by Country*, <https://www.census.gov/foreign-trade/balance/index.html>